

Lausunto

22.07.2022

Asia: VN/5477/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ulosottokaaren muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ulosottokaaren muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/5477/2022

Esityksessä ehdotetaan ulosottokaaren muuttamista siten, että velalliselle annettavia vapaakuukausia lisättäisiin. Lisäksi ehdotetaan, että maksukyvyyn olennainen heikkeneminen tavanomaista suurempien tulonhankkimiskulujen vuoksi lisättäisiin lakiin perusteeksi, jonka nojalla palkasta ulosmitattaisiin toistaiseksi tai määrätynä aikana säännönmukaista pienempi määrä. Tavoitteena on helpottaa pienituloisten ulosotto-velallisten asemaa lisäämällä heidän käyttöönsä jäävien tulojen määrää. Esityksessä pyritään ottamaan huomioon sekä velkojien että velallisten oikeudet tasapainoisella tavalla ja toteuttamaan uudistus nopealla aikataululla.

Lisäksi ehdotetaan, että säännöstä hakijan velvollisuudesta ilmoittaa ulosottomiehelle muuttuneista tiedoista tarkennettaisiin ja varojen erikseen talletusta koskevaa säännöstä muutettaisiin.

Elinkeinoelämän keskusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja lausuu kantanaan seuraavaa.

EK:n näkemyksen mukaan velkojien ulosottokertymää ei pidä vähentää. Tehokas velkojansuoja on toimivan talouden edellytys. Maksumoraali heikentyisi, jos velat lakkaisivat huomattavasti nykyistä kattavammin ilman, että velallinen käyttäisi ansaitsemiskykyään velkojensa vähentämiseksi.

Velkojien kannalta esitys tarkoittaisi sitä, että osa velkojista saisi suorituksen saatavilleen nykyistä hitaammassa aikataulussa. Esityksessä todetaan, että velan maksuajan voidaan arvioida vapaakuukausiuudistuksessa pitenevän keskiarvolla mitattuna noin puolella vuodella. Kyse ei ole kaikissa tapauksissa saatavan lopullisesta menetyksestä, vaan velan maksun siirtymisestä myöhempään ajankohtaan. Niissä tapauksissa, joissa velka tai sitä koskeva ulosottooperuste ehtii vanhentua ennen kuin velka tulee kokonaan maksetuksi, vapaakuukausien lisääminen merkitsisi myös kokonaisuutena pienempää ulosmittauskertymää saatavalle.

Näin ollen ehdotettu vapaakuukausien lisääminen vähentää ainakin jos-sain määrin velkojien ulosottokertymää, mutta vaikutusten arvioidaan jäävän kokonaisuudessaan vähäisiksi.

Vapaakuukausien merkittävin lisäys kohdentuu kaikkein pienituloisimpiin, tulorajaulosmittauksen kohteena oleviin velallisiin, joiden aseman parantaminen on kannatettavaa. Velallisille, joiden palkasta jätetään ulosmittaamatta 2/3, ilman pyyntöä tuleva yksi vapaakuukausi vuodessa ei merkittävästi heikennä velkojainsuojaa. Hallituksen esityksessä onkin todettu, että esitettyjen laskelmien mukaan uudistuksen vaikutusta velkojien kertymiin on pidettävä vähäisenä.

Tavanomaista suurempien tulonhankkimiskulujen huomioiminen ulosmittausta pienentävänä seikkana on erityisesti nykyisten, voimakkaassa nousussa olevien kustannusten aikana perusteltu ja voi osaltaan kannustaa työssäkäyntiin.

On kuitenkin hyvä huomioida esityksessäkin esiin nostettu TEAS-selvityksen (Tutkimusraportti: Ulosottovelka, sosiaaliturva ja työn tarjonta) arvio. Selvityksessä arvioitiin vapaakuukausien määrän lisäämisen työllisyysvaikutuksia. Selvityksen mukaan hankkeessa simuloitu vapaakuukausiuudistus laskisi työttömän keskimääräistä työllistymisveroastetta 0.7 prosenttiyksikköä. Selvityksessä kiinnitettiin huomiota kuitenkin siihen, että kaikissa ulosmittausta keventävissä uudistuksissa kevennys samalla pidentää velan takaisinmaksuaikaa, mikäli ulosotossa oleva velka maksetaan ennen pitkää kokonaan takaisin. Kevennyksellä ei siten voida merkittävästi vaikuttaa kokonaisuutena työnteon kannustimiin. Vapaakuukausiuudistuksella ei näin ollen arvioida olevan merkittävää vaikutusta työllisyyteen.

EK:n näkemyksen mukaan muutoksien edellytyksenä tulisi olla se, että voitaisiin perustellusti uskoa, että muutoksella olisi suurempia positiivisia vaikutuksia työllisyyteen kuin mitä (negatiivisia) vaikutuksia muutoksella olisi velkojien asemaan ja julkiseen talouteen.

Tavoite helpottaa pienituloisten ulosottovelallisten asemaa lisäämällä heidän käyttöönsä jäävien tulojen määrää on sinänsä perusteltua. Isommassa kuvassa myös ylivelkaantumisen torjuminen on tärkeää ja kannatettavaa, mutta on huomioitava, että ylivelkaantuminen johtuu kuitenkin lukuisista syistä, joten tilannetta on hyvä tarkkailla edelleen jatkuvasti. Tärkeää on löytää lainsäädännössä sopiva tasapaino velkojen ja velallisten intressien välille.

Ehdotus ei juuri yksinkertaista nykyistä, melko monimutkaiseksi koettua suojaosuusjärjestelmää. Järjestelmän uudistamis- ja selkeyttämismahdollisuuksien selvittämistä tuleekin edelleen jatkaa.

Lisäksi hakijan saatavan muutoksia koskevan ilmoitusvelvollisuuden täyttäminen vain sähköisesti voi edellyttää ammattimaisilla toimijoilla järjestelmämuutoksia, joille on varattava riittävä siirtymäaika.

Linna Johanna
Elinkeinoelämän keskusliitto EK - Lainsäädäntö ja hallinto